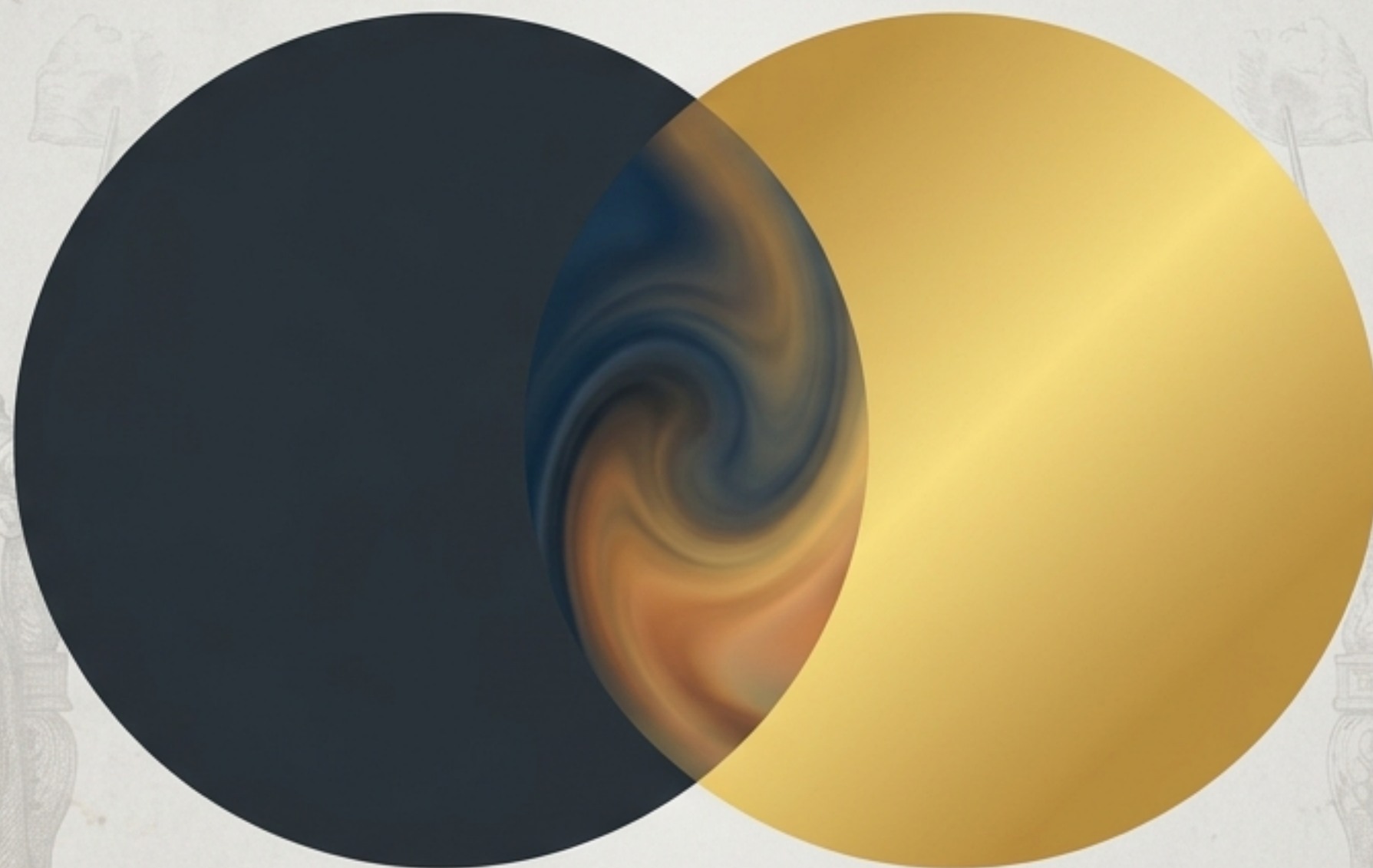

הטשטוש הפרדיגמטי

משבתי צבי ועד הציונות: 400 שנה למפץ ששינה את תפיסת הגאולה היהודית (1626-2026).

כיצד הפכה הציפייה הפסיבית לנס למשימה אנושית אקטיבית.

חציון ראשון:
מוקדש לאבלות,
קינות ואווירת נכאים
על חורבן המקדש.

פרדוקס תשעה באב

"מובטחני שבזמנו חרב
ובזמנו הוא עתיד להבנות"
(מדרש איכה)

חציון שני:
משעת חצות היום ואילך,
זדימז המוקד עבר לתקווה.
המשיח נולד ביום החורבן.

במשך מאות שנים, החיבור בין החורבן האפל ביותר לגאולה היה רק הבטחה תיאורטית.

הפרדיגמה הישנה: השמיים לאלוהים והארץ לבני אדם

הגאולה

אירוע אוטופי ושמיימי.

מנותק מההווה הריאלית.

מופקד לחלוטין בידי שמיים.
מנותק מההווה הריאלית.

הרקיע

הגלות

כאן ועכשיו. מצב ריאלי וממשי.

האדם פסיבי לחלוטין:
תפקידו להתפלל ולייחל
("אחכה לו בכל יום שיבוא").

אקטיביות נחשבת לחטא
של "דחיקת הקץ".

המפץ השבתאי (1626-1673)

1626

שבתי צבי נולד
בט' באב.

(נ"ת) 1648

התפשטות

לראשונה בהיסטוריה, העם סוחף את עצמו ליומרה משיחית מעשית, ודורש שחרור ממלכי העולם.

המהפכה התודעתית: שבירת הדיכוטומיה

הגאולה אינה עוד אירוע עתידי ("שיבוא"), אלא מציאות הווה ("כבר כאן").
המעבר מגאולה כהתערבות טרנסצנדנטית לגאולה הנובעת מאקטיביזם אנושי.

אזור החפיפה

האדם לוקח את גורלו
בידיו ומאלץ את הגאולה
להופיע.

מהלך הדורש
אומץ, תושייה,
ומידה לא
מבוטלת של
מגלומניה וטירוף.

המחיר: כשהאדם הופך לאלוהים

- **אנטינומיה הלכתית:** טשטוש הגבולות הוביל לפריצת גדרות מוסריות ודתיות.
- **ביטול האבל:** הפיכת יום הולדתו של ש"צ (ט' באב) מיום חורבן לחג גאולי. כפיית האוטופיה על המציאות הריאלית.
- **נקודת השפל (1666):** התאסלמות ש"צ. הסינקרטיזם הדתי הפך, באופן מעוות, לכלי לגיטימי כביכול להבאת גאולה.

ההתרסקות הקיומית של התנועה.

מטריצת ההשוואה: מה באמת השתנה?

ממד אבחנתי	עד המאה ה-17 (מסורת הגלות)	המורשת שלאחר המפץ השבטאי
מעורבות האדם	פסיביות והמתנה.	אקטיביזם ויוזמה אנושית.
חויית הזמן	הגאולה תתרחש בעתיד בלתי ידוע.	הגאולה חודרת אל תוך ההווה ("כבר כאן").
היחס למציאות	השלמה פטליסטית עם מציאות הגלות.	התקוממות ודרישה לשינוי המציאות החומרית.

אדוות של גאולה ומשבר (המאה ה-18)

1666

(שבר השבתאות)

הפרנקיזם.

ממשיכי דרכו של ש"צ (יעקב פרנק).
הקצנה לאנרכיזם, עבירה על ההלכה
ואנטינומיה חריפה.

החסידות.

תעלת הכמיהה המשיחית האקטיביסטית
להתעוררות רוחנית אישית ותחילת עליות
מעשיות לארץ ישראל.

היהדות הרבנית-המסורתית.

מאבק הישרדותי נגד כל "ריח שבתאות"
(כגון מאבק ר' יעקב עמדין בר' יונתן אייבשיץ)
כדי לשמר את המסגרת ההלכתית המגינה.

הלאמת הגאולה (המאה ה-19 וה-20)

הגאולה מפסיקה להיות פרויקט של
יחידים בלבד, ומופקדת בידיו של הלאום
הלוקח אחריות על גורלו.

התנועה הציונית.

**התארגנויות קהילתיות (עליות
החסידים, תלמידי החת"ם סופר).
ההגירה לארץ כפעולה אנושית
-משיחית מממשת.**

עליות יחידים.

האמביוולנטיות המושלמת (זלמן שז"ר, ערב ט' באב 1925)

נכתב במלאת 300 שנה להולדת ש"צ על ידי מי שלימים נשיא מדינת ישראל.

דבר

"מחולל התקווה וחללה..."

"המאמין הגדול אשר חצב להבות..."

למען גאול את העם..."

"אליל האומה שנשרף בשלהבתו

ויהיה למפלצת ולדיראון..."

שז"ר מזהה בש"צ את מי שריסק את תקרת הזכוכית של ימי הביניים ופתח את שער ההיסטוריה העברית החדשה, למרות האסון שהמיט.

חיים באזור הצללים: ישראל של ימינו

הגלות איננה טוטאלית.
אנו אוחדים בריבונות,
עוצמה כלכלית-ביטחונית,
ורנסנס תרבותי.
ירושלים פורחת ומשגשגת.

המציאות הישראלית

הגאולה איננה שלמה.
אנו ממשיכים להתפלל
את תפילת "נחם" על
ירושלים "החריבה", מתוך
הבנה שהדרך עוד ארוכה.

"קמעה קמעה" או "אתחלתא דגאולה" - אלו ביטויים של הטשטוש הפרדיגמטי.
חווייה דואלית המחייבת עשייה מתמדת ולא המתנה פסיבית.

הסינתזה הנבואית: חזון ירמיהו

הפטרת יום העצמאות כפתרון לטשטוש.

"עוֹד תִּטְעִי כְרָמִים בְּהָרֵי שְׁמֶרוֹן; נָטְעוּ
נְטָעִים, וַחֲלָלוּ."

"כִּי פָדָה ה' אֶת יַעֲקֹב וַגְּאֹלוּ מִיַּד חֲזָק מִמֶּנּוּ."

הפעילות האנושית הממשית והטבעית (חקלאות, בניין,
כלכלה) היא התשתית ההכרחית להתערבות הגאולית
האלוהית. הן הולכות שלובי זרוע.

שורת המחץ

משיחיותו של שבתי צבי הייתה כוזבת, שקרית, והמיטה שבר נורא על העם היהודי. אך היא הציתה מהפכה תודעתית שלא ניתנה לכיבויו:

**הגאולה חדלה להיות נס פסיבי שממתנים לו, והפכה למשימה
אנושית שקמים ועושים אותה.**